

Fekete Péter

Nyerőgép életre-halálra

1. rész

A Gamblers Anonymus (Névtelen Szerencsejátékosok) tesztje

Az alábbi kérdőív alapján az tekinthető szerencsejáték-betegnek, aki a 20 kérdésből legalább hétre igennel felel.

1. Játszottál-e már valaha a munkaidőd rovására?
2. Előfordult-e valaha, hogy a játék miatt vált gondterheltté az otthoni életed?
3. Érintette-e már a jó híredet a játék?
4. Éreztél-e valamikor lelki-furdalást a játék után?
5. Játszottál-e valaha is azért, hogy fizethesd az adósságaidat, illetve így oldjad meg anyagi nehézségeidet?
6. Gátolt-e a játék törekvéseidben és abban, hogy hatékony legyél?
7. Vesztes után érezted-e azt, hogy minél előbb vissza kell menned, és visszanyerned, amit elvesztettél?
8. A nyerésedet követően éreztél-e erős késztetést arra, hogy minél előbb visszatérj, s még többet nyerj?
9. Gyakran előfordul-e az, hogy eljátszod az utolsó filléredet is?
10. Kértél-e valaha kölcsön, hogy játszhass?
11. Adtál-e már el bármit is azért, hogy legyen pénzed játszani?
12. Előfordult-e, hogy a mindennapi kiadások rovására szeretted volna „félretenni a játékokra”?
13. Megtörtént-e, hogy a játék miatt nem törődtél megfelelően önmagaddal vagy a családdal?
14. Játszottál-e valaha hosszabb ideig annál, mint ameddig tervezted?
15. Játszottál-e valaha is azért, hogy így menekülj el az aggodalmaid és a gondjaid elől?

16. Tettél-e már valami törvénytörtőt, vagy fontolgattad-e, hogy teszel, azért, hogy így szerezzél pénzt a játékra?
17. Zavarta-e a játék az alvásodat?
18. A veszekedések, csalódások vagy feszültségek arra készítetnek-e téged, hogy játssz?
19. Érezted-e már azt, hogy bármi jót, ami csak ért, játékkal kellene megünnepelned?
20. Gondoltál-e arra, hogy tönkremehetsz a játék következtében?

/ A Gamblers Anonymus (G.A.) a Névtelen Alkoholisták (A.A.) mintájára szerveződött önkéntes, önszolgáltató mozgalom. Nem segítyt osztanak, hanem lelki felépülést kínálnak. Magyarországon is létezik: jelenleg négy városban működik. Segélyszáma: 06-20484-1912/

I. Előhang

A „Fekete Péter” név: álnév. Gyerekkorom kedvelt kártyajátékából kölcsönöztem. E sorok írásakor 43 éves vagyok, Isten kegyelméből és a sorstársaim segítségével közel kilenc éve absztinens az alkoholt illetően, nyolc éve a játék tekintetében, és csaknem öt éve már, hogy nem dohányzom.

Szenvedélybeteg voltam, vagyok és leszek. Józan, felépült szenvedélybeteg. De beteg! Csak éppen tünetmentes. Nem gyógyultam meg. Soha nem fogok meggyógyulni. Egy szenvedélybeteg számára tragikus, amikor azt gondolja, hogy meggyógyult. Ugyanis ez azt jelenti az ő speciális szótárában: „Meggyógyultam – tehát mehetek inni, játszani, drogozni!”

Ezért használom a „felépült” kifejezést, és kerülöm a „meggyógyult” szót.

Az addiktológusok elsöprő többsége azt az álláspontot képviseli, hogy az egyszer már kialakult szenvedélybetegséget nem lehet olyan értelemben meggyógyítani, hogy az illető „kicsiben” játszik, illetőleg „jókor” hagyja abba – ez a játékosok szótárában azt jelenti, hogy nyeresben –, és egy függő alkoholista, drogos sem fog szociálisan inni vagy „éppenhogy” drogozni. Bár kétségtelen: nagyon is sokáig a „nyeresben abbahagyni” minden szenvedélybeteg álma-vágya-illúziója. Egy játékos – a dolog természetéből fakadóan – mindig azt gondolja, hogy talán ÉPPEN MOST fog véget érni a vesztes széria, illetve, hogy ÉPPEN MOST még tovább fog tartani a nyerő széria. És éppen ez okozza a tragédiát...

Egy játékbeteg sem nyerőben, sem vesztőben nem képes abbahagyni, csak akkor, ha éppen kimerülnek az anyagi lehetőségei.

Néha lehet ugyan olvasni gyógyszerekről, vagyis afféle csodaszerekről, amikben a gyógyszerértári ügynökökön kívül elsősorban a naiv hozzátartozók hisznek, és egynémely kevésbé tájékozott orvos. A száraz igazság az, hogy jelenleg a tudomány nem ismer olyan orvosságot, amellyel meg lehetne gyógyítani bármilyen szenvedélybetegséget. Segédszerek persze léteznek. Ilyen lehet a nikotinos tapasz és a játékosok esetében pl. a sokat vitatott „szerotonin újrafelvételt meggátoló gyógyszerek”. /Erről később még kicsivel bővebben írok./

A cél nem az, hogy egy játékos, aki beteg, megtanuljon „kicsiben” játszani, hanem az, hogy ne legyen belső, lelki szükséglete a játék, és így ne játsszék.

Eredeti szakmám szerint elektronikai műszerész lennék, de ebben a szakmában egy percig sem dolgoztam, inkább eliskoltam a műszerészség elől – a Tanítóképző Főiskolára. Én tehát egy tanító bácsi volnék. Még ezer más dologba is belekaptam: hol a nyomor elől, hol az idegölő pedagógus-viszályok elől, de leginkább magam elől menekülve. Aztán mindig bezárult a kör, és én visszakényszerültem tanítónak, kifizetetlen SZTK-járadékok, idióta maszek főnökök és önmagam elől visszahúzódva az icipici biztonságot nyújtó közalkalmazotti fedezékbe ...

Természetesen az italos éveimben nem tanítottam: valahogy nem vitt rá a lélek, és egyébként is, ezekben az időszakokban állandóan mindenféle zavaros ügyletekbe és üzletekbe keveredtem. A pénz természetesen kifolyt a kezemből. Ha kevés volt, akkor is, ha nagy ritkán több, akkor is. A szenvedélybetegségeim következtében irányíthatatlanná, és lényegét tekintve kiszámíthatatlanná vált az életem. Hogy egyáltalán életben maradtam, még az sem az én érdemem. Elég sok mindent elkövettem annak érdekében, hogy idő előtt meghaljak. Mondják, hogy az alkoholizmus lassú öngyilkosság. A játék is az, csak éppenséggel nem olyan lassú.

Mikor kétéves józan és egyéves játégmentes lettem, visszamentem pedagógusnak. Megbékéltem a hivatásommal, a sorssal, az örökös nyomorgással és kilátástalansággal. Örültem, hogy luk van azon a bizonyos testrészemen, újra hallottam a madárcsicsergést, láttam a fű zöldjét, élveztem a gyerekek szeretetét. Minden napot plusz ajándéknak tekintettem. Mint amikor valakinek mégis megkegyelmeznek, noha korábban úgy volt,

hogy halálra ítélik. Jó napközis tanító voltam: türelmes, megértő, vicces és vidám, amilyen tanítóm nekem sosem volt, és amilyenre mindig is vágytam ... de az addiktológia „elcsábított”.

1998-ban már megjelent ennek a könyvnek az elődje. Szégyellem, de bevallom: akkor azzal a céllal kezdtem írni, hogy létrehozok egy brosúrát, és az érdeklődő, többnyire kétségbeesett hozzátartozókat attól kezdve ennek a brosúrának az elküldésével rázom le .. Mert hogy addigra már elterjedt, hogy van egy játékos, aki abbahagyta, sőt csoportot is szervezett a játékosoknak. Ez voltam én.

Aztán, ahogyan lenni szokott, a könyv az ellenkező hatást érte el: kezdtem amolyan „szakértő-félévé” válni, egyre több helyre hívtak, újból lett önsegítő csoport, s két közkórházzal is (ahová relatíve sok játékos került) kezdett kialakulni baráti-szívélyes kapcsolatam – de hangsúlyozottan civilként...

Szép lassan, szinte magam sem vettem észre, az addiktológia a hobbimmá vált. Egyre több ilyen jellegű könyvet olvastam, és a szabadidőm jelentős részét olyan emberekkel töltöttem, akik szintén érintettek voltak szenvedélybetegség-ügyben. Vagy mint felépülő betegek, vagy mint hozzátartozók, gyakran mint szakemberek, s néha e három speciális kombinációjaként. Aztán beiratkoztam levelezőn az Egészségügyi Főiskola addiktológia szakára, nem sokkal később pedig állást ajánlottak a szigetvári kórház alkoholológiai osztályán. Ez nagy megtiszteltetés volt, de bevallom, az is szerepet játszott az állás elfogadásában, hogy lakás híján, tanítóként az utolsó két évet egy sufniiban húztam le, s télen bizony néha megfagyott a ruhám, amikor nem volt elég pénzem fűteni. Itt viszont van egy helyem a nővérszállón, központi fűtéssel, amit igazán csak az tud értékelni, aki végigfagyoskodott már egy-két telet. Bátran állíthatom, hogy a központi fűtés az emberiség egyik legnagyobb találmánya. Most is ebben a központi fűtéses szobában gépelek: menyeyi élvezet! Persze mondják, hogy a boldogság az, ha valaki tud örülni annak, amije van. Hát én tudok. Egészséges felnőtt férfi központi fűtéssel... Talán még házassági hirdetésnek is elmenne...

Szerencsém van, mert igazából Magyarországon belül itt, Szigetváron található az egyetlen komoly terápia alkoholisták számára, és én itt dolgozhatom. Nagyon komoly és eredményes a módszer. Az ide kerülők döntő többsége józanul, egy új életmódot elsajátítva, tele tervekkel és eredményekkel hagyja el az osztályt, mintegy három-négyhónapnyi ittlétet követően.

Itt nincs gyógyszeres kezelés: itt lelki újjászületés van!

Hogyan? Kőkemény munkával. Könyvek, filmek elemzése, feladatok, szigorú napirend, csoportos és egyéni pszichoterápia. Minden álmom, vágyam, hogy egyszer a játékosok számára is legyen ilyen terápia, és ha lehet, esetleg ott dolgozhassak. Van rá halvány remény, ígéret. Türelem kérdése, de persze imádkozni is szoktam ezért. Mint valamikori ateistának, furcsa imádkoznom, de a mai napig furcsa az absztinencia is. Senki emberfia, ha szembejönne velem az utcán, ki nem nézné belőlem, milyen múlt van mögöttem. De én tudom, és az a lényeges, hogy én ne felejtsem el, ki vagyok, és honnan jövök. Hogy kölcsön-életemet élhetem már, Istennek legyen hála, minekutána az utolsó húsz berúgásos-játszásos túrámból tíz felért egy-egy öngyilkossági kísérlettel.

II. Miért?

Miért lesz valaki betege a játéknak? Miért folytatja, ha látja, hogy mindig csak veszít? Miben reménykedik? Miért nem hagyja abba, és miért kezdi el újra?

Sokat töprengtem, hogyan is lehetne leírni ezt a folyamatot úgy, hogy a laikus kívülállók megértsék.

Képzeld el, hogy fáj valakinek a foga. De úgy istenigazából. És ez a valaki be van zárva egy lakásba, nem tud eljutni a fogorvoshoz, mindazonáltal otthon sincs fájdalomcsillapítója. Mit fog tenni az emberünk? Fel-alá járkál. Jeget szorít az arcához. Leguggol, kínjában vicsorog, tárgyakat tesz a szájába, a kézfejét harapdálja, még az is lehet, hogy egy kilincshez madzagot vezet, a madzag végére megpróbálja rákötözni a fogát, és bevágja az ajtót. Pálinkát iszik, masszírozza a fejét, esetleg a falat üti az öklével.

Ha nem tudjuk, hogy fogfájásról van szó, és némafilm gyanánt felvesszük a jelenetet videóra, majd lejátsszuk, akkor a közönség azt fogja gondolni, hogy az illető örült.

Ha a történetben szereplő fájós fogat behelyettesítjük fájós lélekkel, és elhisszük, hogy a játék elérzésteleníti a lelki fájdalmakat, minekutána a jelentős összeg kockáztatása nagyon erős inger (háborúban az adrenalin eget verdeső szintje miatt sokan nem veszik észre, hogy ellőtték a lábukat, a játék pedig igen jelentősen emeli az adrenalin-szintet), és ezáltal eltereli a lelki problémák okozta fájdalmakat. Átmenetileg megszünteti a magányt, a csalódottság-érzést, a félelmet, az önbizalomhiányt, az elhagyatottságot. Állami gondozottak hihetetlen nagy arányban lesznek szenvedélybetegek, így játékosok is! A játék sok tekintetben tehát hasonlóan hat/működik, mint pl. az alkohol, vagy még inkább, mint a stimuláns drogok.

Mégis a játékot gyakran az ún. „impulzus kontroll” zavarokhoz, vagyis az étkezési zavarokhoz (bulímia, anorexia nervosa) sorolják, illetve a kényszerneurozisz betegségekhez (tisztasági kényszer), aminek – mármint a betegségek nemzetközi osztályozásának – bizonyosan van kihatása a kezelés és gyógyszerelés mikéntjére.

Ideiglenesen azonban függesszük fel a gyógyszeres kezelés problémakörével való foglalatosságot. Két tényt mindenesetre még szeretnék megemlíteni:

1. Sohasem talákoztam olyan beteggel, aki kizárólag szerotoninos tabletták szedése révén huzamosabb – több mint fél év – játékmentességet tudott volna felmutatni.
2. Kétségtelen tény, hogy a játékosok nehéz emberek, állandóan variálnak, ellenállnak, trükköznek, igazán próbára teszik a szakemberek türelmét, akik ezért aztán gyakran – kimondatlanul is – iparkodnak megszabadulni tőlük. Tablettával könnyebb őket lerázni, mint pszichoterápiával kezelni. Természetesen ez nem minden szakemberre áll.

Újabb probléma, hogy játékbetegek és más szenvedélybetegek nemcsak orvosokhoz, hanem pszichológusokhoz is kerülnek. A pszichológusok – a klinikai szakpszichológust kivéve – egészséges emberekkel való foglalatosságra kapnak képzést. Szendélybetegeket lehetőleg orvoshoz küldjük, aki vagy pszichiáter vagy addiktológus, esetleg mindkettő, és szívesen – ha nem is mindig kitörő örömmel – foglalkozik a szenvedélybetegekkel.

A játékos a játék okozta anyagi veszteségek, lehetetlen élethelyzetek elől is a játékba szokott menekülni. Saint-Exupéry fogalmazta meg csodás egyszerűséggel ezt a jelenséget: a Kis Herceg egyszer csak egy olyan bolygóhoz ér, ahol egy alkoholista lakik.

Miért iszol? – kérdezi a Kis Herceg.

Mert szomorú vagyok! – feleli az alkoholista.

És miért vagy szomorú?

Mert iszom ...

Valahogy így van ez a játéknál. De nem csak a játéknál. A heroin-fogyasztókra azt szokták mondani, hogy kezdetben azért van szükségük a heroinra, hogy jól érezzék magukat, később pedig azért, hogy ne legyenek rosszul ...

Fura dolog a szenvedélybetegség. Én belátom: mint amikor valaki nagykalapáccsal akarja gyógyítani a lábtörését. (Őn szerint mit csinál egy aktív dohányos, ha az orvosa

megfenyegeti, hogy le fogják vágni a lábát érszűkület miatt, ha nem hagyja abba a dohányzást? Úgy van! Félelmében és idegességében bizony rágyújt ...)

Szeretve tisztelt tanárnóm, Komáromi Éva klinikai pszichológus azt tanította az Egészségügyi Főiskolán, hogy három összetevő szükséges ahhoz, hogy valaki függővé váljon:

- I. Genetikai hajlam.
- II. Környezeti hatások.
- III. A szer – esetünkben a játékgép vagy a kaszinó – elérhetősége.

Ha a fenti tényezők közül bármelyik hiányzik, nem alakul ki függőség.

A genetikai hajlam kapcsán leginkább a már emlegetett szerotonin anyagcsere zavarát szokták felhozni. De, hogy azért ez az egész jó komplikált legyen, a szerotoninhoz tartoznak receptorok is. Ezek nyelik el ezt a fura anyagot. Ám ezek a fránya receptorok úgy működnek, mint az esernyő. Ha sok szerotonin jön („esik”), keveset engednek be, ha kevés, akkor meg szinte mindet.

Én személy szerint kisebb jelentőséget tulajdonítok a genetikai hajlamnak, mint a szociális környezetnek. Ugyanakkor az is igaz, hogy bizonyos embereknek nagyobb, míg másoknak kisebb az öröklött hajlamuk a szenvedélybetegségekre. Az a határozott véleményem, hogy a balhész, hideg-rideg gyermekkor, a gyermek szülők általi elhagyása (akár fizikailag is, akár „csak” lelkiileg), a nevelőintézeti lét, a szülők nemtörődősége, vagy éppenséggel a túlzott rátelepedés (ami egyúttal a gyermek természetes önállósodásának, felnövekvésének megakadályozását is jelenti, s ami az én esetemben is megtörtént: anyám nem engedett felnőni, az apám pedig jószerével nem törődött velem hétéves korom után), mind-mind nagyobb súlyú tényező a szenvedélybeteggé válás szempontjából, mint a genetikai hajlam.

Érdekességként megemlíteném, hogy egyes szakemberek a kontrollvesztő jellegű alkoholizmusnál, tehát amikor az egyén nem iszik nap mint nap, ha viszont beindul, akkor aztán nem lehet tudni, hol lesz a végállomás, nos, ennél a típusú alkoholbetegségnél feltételezik az örökletes tényezők erősségét, illetve elsődlegességét.

A genetikai hajlamot nagyon nehéz kutatni, komplikált bárminek is a bizonyítása: többnyire egypetéjű ikrek életének a nyomon követése által zajlik, ami viszont nagyon bonyolult dolog. Hagyjuk is a genetikát a szakemberekre és a szakkönyvírókra!

Nézzük inkább, milyen egy tipikus játékos! (Amikor „játékost” írok, mindig szerencsejátékost értek alatta, aki pénzt kockáztat. Ennek a kis dolgozatnak nem témája a számítógépes játékoktól való függőség.)

Nos: a játékosok zöme általában 25-50 év közötti férfi, aki a betegség végkifejlete előtti időszakig viszonylag jól tudja álcázni betegségét a külvilág előtt. (Néhány évig általában saját családja előtt is sikerül eltitkolnia.) Gyakran a játékos az átlagosnál sokkal gyorsabb észjárású, kiváló üzleti érzékkel megáldott ember, aki sok dologhoz tehetséggel fog hozzá, ám már gyermekkorától jellemző rá, hogy szinte soha, vagy a lehető legritkábban képes véghezvinni egy tervet az elejétől a végéig.

A legtöbb játékos sportolt, vagy nagyon erősen vonzódik a sporthoz. Sokuk „arany pofa”, és bárkivel hamar tud kontaktust teremteni. A játékosoknak jó a rábeszélőképességük. (Amire a kölcsönök felvételekor égető szükségük is lesz.)

Bármilyen szakmájuk lehet, az üzleti érzék egyáltalán nem azt jelenti, hogy csak üzlettel kapcsolatos szakmájuk van. A legeslegtöbbször jó szakemberek, és kellően hiúak is ahhoz, hogy általában viszonylag magas megbecsülést vívjanak ki maguknak a szakmájukban, a munkahelyükön. Szeretnek dolgozni, gyakran a munka a másik szenvedélybetegségük, és felváltva használják ezt a két addikciót. Amikor éppen nem játszanak, akkor örült módon munkálkodnak. Ez egyben a felépülés legnagyobb akadálya, gátja, de erről részletesen később. A terápiára is részben azért van szükség, hogy ne tudjanak elkezdni ezerrel dolgozni.

A játékosoknak általában van feleségük, élettársuk, aki legtöbbször egy helyes-kedves, túlaggódó, csökkent önbizalmú, de az esetek döntő többségében csinos hölgy.

A játékosok többsége vagy túl durva, vagy túl nyámnyila apával, és túlkontrolláló, aggodalmaskodó, a családfői szerepet magára vállaló anyukával rendelkezik, aki a tipikus esetben megnehezíti fiacskája önállóságát, és igyekszik beleszólni annak életébe. Cserébe mindig megmenti a gyereket anyagilag, imígyen hozzájárulva a játék fennmaradásához.

A játékosok nagy százalékánál az apa alkoholista. (Az én esetemben is.) Gyakori, hogy az apa szintén játékbeteg. Szerintem ez sokkal inkább hajlamosító tényező, mint az olyan családi legendák, mint „a nagyapád /dédapád is nagy kártyás volt, biztos tőle örökölted ezt a vért.”

A játékosoknak mintegy harmada maga is rendelkezik alkoholproblémával, ezek egy része kifejezetten alkoholista, vagyis olyan, mint én. Szerintem az összes játékos kb. 20 %-a alkoholista, egy másik kb. 15-20%-a pedig kóros ivó. A kifejezés azt jelenti, hogy még nem függő, azaz nem alkoholista az illető, de már nem szociális fogyasztó. Itt szeretném megjegyezni, hogy játékuigyben is vannak úgynevezett problémás játszók. Ők még nem függők, de már több-kevesebb rendszerességgel játszanak, és ez valamelyest problémát is okoz.

Igazság szerint aki már majdnem függő, az ritkán áll le, és rövidesen tényleg az lesz, tehát túl nagy gyakorlati jelentősége nincs ennek a kérdésnek. A továbbiakban én csak a függőkkel, tehát a már betegekkel foglalkozom.

Ha a játékfüggő, aki egyben kóros ivó is, abbahagyja a játékot, akkor az szokott történni, hogy a nem játszás alatt fokozódik az ivás, és az egyik jelentősebb piálás alatt bekövetkezik a játékba való visszaesés is. Ha valaki egyaránt függő mind játék, mind pedig alkohol vonalon (mint jómagam), akkor bármelyik szenvedély újrakezdése szinte biztosan magával vonja, hogy a másik baj is újjáéled. Ezekben az esetekben mindkét problémát egyszerre kell kezelni. (Itt az alkoholderápián, ahol dolgozom, akik játékfüggők, a játékproblémájukkal hozzám tartoznak. Kidolgoztam egy mini-terápiát a számukra. Heti három óra. Eddig bevált.)

Nagyon ritkán, de előfordul együtt a játékfüggőség és drogfüggőség. Ebben az esetben is mindkettőt egyszerre célszerű kezelni. Ismerek is egy-két olyan embert, aki mindkét szenvedélyétől absztinens lett.

Örökzöld kérdés, hogy a játékosoknak vajon hány százaléka lehet nő. Szerintem 3-4 %, de vannak, akik magasabb arányszámot becsülnek. Azt biztosan lehet mondani, hogy az evészavar inkább a nők betegsége, míg a játék a férfiak sajátja.

Hogy összesen mennyi magyar játékbeteg van? Megbecsülhetetlen, és soha nem is készült felmérés, legalábbis tudtommal. A szakirodalom általában a felnőtt lakosság 1 %-ában adja meg a játékosok arányát, de arra persze nem szoktak kitérni, hogy ebben a kóros játékosok is benne vannak-e, vagy csak a függők.

Tavaly, 2002-ben, kb. 50 milliárd forintot dobtak be Magyarországon nyerőgépekbe, ami azt jelenti, hogy fejenként ötezret. (Ha minden magyar játszott volna, még a csecsemő is.) Ha egy átlagos játékbeteg éves veszteségét egy milliónak vesszük, akkor e szerint a számítás szerint ezer emberből öt játékbeteg, ami 0,5 %-ot jelent, vagyis kb. 50 000

embert. Én úgy becsülöm, hogy a függők aránya kb. ennek a fele lehet, és van mellé vagy kétszer ennyi kóros játékos, de kérem, ezt senki ne vegye készpénznek. Mindez egyszerű, íróasztal mellőli okoskodás.

Nézzük mi a helyzet a „szer”(játékgép, rulett) elérhetőségével kapcsolatban!

Katasztrofális! Magyarországon azért válhatott népbetegséggé a gépezés, mert a jogszabályok 1990-től megengedték, hogy a vendéglátó-ipari helyiségekben lehessenek nyerőautomaták. A magyar játékbetegek legalább 85 %-a automatás, és ezek nagyobbik fele nem játéktermekben, kaszinókban, hanem kocsmai lebujokban vérzik el.

A játéktermek száma is csak egyre nő. (A FIDESZ uralkodása idején, ha jól emlékszem még 1999-ben, született egy törvényjavaslat, hogy semmilyen vendéglátóhelyen ne lehessenek gépek. A Parlament SOHA nem tárgyalta ezt a javaslatot.)

Ráadásul azóta megjelentek az ún. rulettautomaták is. Ezen több milliót lehet veszíteni egyetlen nap alatt. Nincs krupié, a szerkezet sűrített levegő segítségével pörgeti a golyót. Lottózókban, presszóknak, játéktermekben szedik áldozataikat ezek a gépek.

A mindenfajta gépek üzemeltetőinek Magyarországon meglehetősen könnyű kijátszaniuk a szabályokat, de igazából erre nem is szorulnak rá, mert a szabályok betartását jóformán senki sem ellenőrzi. Kivéve a kaszinókat. Azokat viszont agyba-főbe ellenőrzi az állam. Talán bizony egyesek így akarják megnyugtatni a lelkiismeretüket. A kaszinók aztán tényleg minden szabályt gondosan betartanak, hanem itt az a gond, hogy gyakran lebzselnek a kaszinókban és a környékükön olyan uzsorások, akik heti 100 %-os kamatra adnak kölcsönt, s fedezetül autót, lakást kérnek. Sokan bukják így el gépkocsijukat vagy az ingatlanukat. Persze ezeknek az embereknek a megtűrése egyáltalán nem szabályos.

Szegényebb, reménytelen helyzetű régiókban, kisebb falvakban a kocsmai nyerőgépek kergetik gyakran vészhelyzetbe a családokat. Nem ritkán munkanélküli segély is befolyik pár óra alatt a gépekbe. Olykor a becsületesebb lelkű kocsmárosok könyörögnek a törzsjátékosoknak, hogy hagyják abba, mert rossz nézni, inkább nem kell a pénzüik. Bizony van ilyen, én is átéltem egyszer-kétszer, bármilyen hihetetlen.

Ráadásul az egész játékgép-őrület nem áll meg a határoknál, hanem elharapódzott a környező országokban is, legalábbis így vagyok informálva.

Jellemző, hogy Amerikában, a liberalizmus hazájában, a legtöbb államban tilos a szerencsejáték, kivéve Nevadát. Itt található Las Vegas, illetve Atlantic City. Az már egy

más kérdés, hogy sok-sok kaszinó-hajó indul útjára esténként, és a parttól 40 mérföldnyire már nem szólhat bele egyik állam sem abba, hogy mit csinálnak a hajón. Maga a játék gép amerikai találmány, és a jackpot feltalálása volt az, ami lehetővé tette robbanásszerű elterjedését az 1920-as években. A jackpot egy olyan szupernyeremény, mely ritkán adódik, de a gépezők ennek bővületében is játszanak. Talán a laikusok számára a totó 13+1-éhez lehetne hasonlítani, ahol általában a +1-es szelvények a többszörösét érik a sima 13-asnak. A kaszinós jackpoton tényleg meg lehet gazdagodni, de egy kaszinóban általában évente egyszer, vagy maximum kétszer van ilyen: a kaszinó közepén egy nagy, futó fényreklám írja ki az aktuális összeget. Egy sima kocsmai gépen is van jackpot. Ez általában néhány ezer forintot fizet. Összehasonlításképp: az utolsó nagy kaszinós jackpot-nyeremény 2002-ben Budapesten 80 000 dollárt ért, egy dél-koreai illető nyerte.

A jackpot-örület miatt ezrek dobták be utolsó kis megtakarított pénzüket Amerikában a nagy gazdasági világválság idején (1930-33). Tulajdonképpen innen adódik a nyerőgépek rossz híre, és ez vezetett oda, hogy pl. New York államban örök időkre betiltották a nyerőgépezést. Maga a polgármester állt az élén annak a „kommandónak”, amelyik kalapáccsal törte össze a gépeket, illetve hajókról dobálta azokat az óceánba.

(Mindazonáltal Amerikában sem maradnak lehetőség nélkül a játékbetegek. Elsősorban lóversenyre, agárra fogadnak. Néhány éve megjelentek azok a non-stop kábeltévé-csatornák, amelyek 24 órán keresztül lóversenyt sugároznak. Pl. Hong-Kongban vannak non-stop, azaz 24 órán keresztül üzemelő lóversenypályák, és on-line lehet fogadni számítógépekkel, ha a gép össze van kötve a bankszámlával. Könnyen megjósolható, hogy az on-line fogadás lesz a jövő vezető játékbetegség-formája, vagyis sokan bele fognak esni ebbe a csapdába is.

A játék veszélyességét már más országokban is felismerték, így többek között Izraelben. Jellemző, hogy komoly esély van arra, hogy Izraelben legálisan lehessen marihuánát birtokolni és fogyasztani, de szó nincs arról, hogy engedélyezzék a szerencsejátékokat.

A törökök betiltották a nyerőautomatákat, illetve száműzték azokat Ciprusra. Akinek nagyon játszhatnékja van, kénytelen odautazni. Molnár Dani barátom (neves sportriporter) mindig hangsúlyozza, hogy a törököké a jó megoldás, hiszen az ő szavaival élve: „nem állíthatunk minden játékos mellé egy terapeutát”.

A Mónika-showt, a Jakupcsek-showt és a FÓKUSZ nevű műsort leszámítva Magyarországon még gyakorlatilag nem néztek szembe a játékbetegség méreteivel, veszélyeivel és kezelésének szükségességével sem a jogalkotók, sem az egészségügy illetékes szakemberei. Talán a közgondolkodás sem igazán, mert a legtöbben nem is tartják „igazi” betegségnek. A drogfüggőséget talán igen, olykor az alkoholizmust is, de a játékfüggőséget nem. (Halottam olyan pszichiáterről, aki azt a „jó tanácsot” adta a játékbetegnek: menjen el krupiának, hátha akkor nem fog játszani...

Egy másik játékbetegnek egy másik pszichiáter azt a nagyszerű gyógymódot javasolta, hogy kérje meg házastársát, zárja be a lakásba ...)

A szakemberképzésben jószerivel semmilyen ismeret nem szerepel a játékbetegségről; pl. a házi orvosoknak az egésztől fogalmuk sincs. Azon a kifejezetten addiktológiai segítőket képző szakon, ahová most járok, szintén nem esett eddig egyetlen szó sem a játékról. (Másodéves vagyok, a képzés pedig két éves.)

A közgondolkodás általában az „akaraterő hiányához” köti a játékbajt. Szerencsére ma már a szakemberek döntő többsége legalább annyit tud erről, hogy semmi köze nincs az akaraterőhöz, illetve annak hiányához. (Éppúgy, mint ha valaki cukorbeteg: hiába van erős akarata, akkor is cukorbeteg marad.) Persze óriási teher és lassan, türelmesen szükséges elmagyarázni még magának a szenvedélybetegnek is, hogy megértse és elfogadja. Különösen nagy hangsúly van itt az „elfogadja” szón. A szenvedélybeteg megmenekülése ugyanis mindig ezen múlik: elfogadja-e a betegséget, vagy sem. (A drogosoknál ezt az elfogadást így fejezik ki: „bevallalja”. (Azt hiszem, a bűnözői szlengből került ide ez a kifejezés: talán ott mondják, hogy valaki „bevallalja a balhét”, magyarul elismeri a bűnösségét. A játékosok nagyobbik része nem bűnöző, úgyhogy maradjunk inkább az olyan szavaknál, mint „elfogadja”, „felismeri”, „beismeri”.)

De lassacskán térjünk rá a miértekre, külön hangsúlyozván, hogy hibás, torz minden olyan elképzelés, mely szerint: „ha rájövünk miért játszik a játékos, akkor abba fogja hagyni”. Ez nincs így!! Az analitikus (vagy inkább csak „analizálgató”) terápiaszerűségek hatástalanok a játékosokat illetően. Sőt: jól el lehet bújni mögójük. Gyakori eset például, hogy a rokonság haditanácsot tart, és azt a döntést hozza, hogy kifizeti a játékos egy éppen aktuális és tetemes adósságát, azzal a feltétellel, hogy a játékos felkeres egy szakembert. Szerencsétlen esetben ilyenkor az történik, hogy a játékos tényleg elmegy (de leginkább elcipelik) egy szakemberhez, aki ugyan valóban szakember, pl. jó pszichológus, de

fogalma sincs a játékbetegségről. Ám valami miatt mégis elhitei magával, hogy ért hozzá, és akkor elkezd analízálgni a játékos. „Milyen is volt a maga gyermekkorá? Miért is játszik maga igazából?, stb.” Alapesetben ilyenkor a játékos azonnal rájön, hogy „szabad a pálya”, talált egy balekot – esetünkben egy pszichológust -- , aki az analízálgnással gyakorlatilag felvállalta a játékos helyett a felelősséget. Játékosunk hamar elkezdi hát játszani, a rokonság majd nagyot néz három hónap múlva, mikor újabb anyagi katasztrófára derül fény, az önhitt szakember pedig megállapítja: „A játékosok már csak ilyen reménytelen esetek.” Legalább egy analízálgnatós „tiszteletkört” majdnem minden játékbeteg megtesz a pszichiátriai-pszichológusi szakma képviselői előtt.

Nem olyan fontos megtudni, hogy miért és hogyan lett valaki játékos. Egy modern, komoly, valódi terápiának a legfontosabb alapvetése, hogy **a játékos azért játszik, mert ez a betegsége!**

A lényeg pedig az, hogy hogyan lehet abbahagyni, illetve nem újakezdeni, vagyis megtanulni kialakítani egy játékosmentes életstílust. Más szavakkal: nem annyira az számít, hogyan estél bele egy gödörbe, inkább arra koncentrálj, hogyan mászol ki belőle!

A fenti tényekből következően a világ fejlettebbik felében nem egyénileg, hanem inkább csoportokban kezelik a játékosokat. De nem úgy, mint a magyar pszichiátrikon, mindenféle egyéb pszichiátriai betegekkel összekeverve őket, hanem kifejezetten csak játékosok vannak együtt, akik az élet újratanulása során tudnak egymással azonosulni, képesek bátorítani-bízgatni egymást. Igazán egy játékos csak egy másik játékos ért meg: és tisztán játékos környezetben a minden fejlődést blokkoló szégyenérzet sem jelenik meg.